

УДК 008

Тетяна Кучер

ТУСОВКА ЯК АЛЬТЕРНАТИВНЕ ЯВИЩЕ СУЧАСНОЇ МОЛОДІЖНОЇ КУЛЬТУРИ

У статті осмислюється феномен молодіжної культури і подаються основні аспекти та методи її вивчення.

Ключові слова: тусовка, молодіжна культура, субкультура, контркультура.

T. Kucher. Get-together as alternative phenomenon of modern youth culture

The article deals with the phenomenon of the get-together, presents basic aspects and methodological approaches to its study.

Key words: subculture, youth culture, contrculture, get-together.

T. Кучер. Тусовка как альтернативное явление современной молодежной культуры

В статье осмысливается феномен молодежной культуры и подаются основные аспекты и методы ее изучения.

Ключевые слова: тусовка, молодежная культура, субкультура, контркультура.

Феномен «молодіжної культури» як «особливої сфери культури, суверене цілісне утворення в середині домінуючої культури» [1, с. 236] почали розробляти, досліджувати та вивчати в той самий період, коли в Європі почали осмислювати нову епоху, епоху Постмодерн.

Чимало дослідників постмодернізму називають 1968 р. як такий, що асоціюється з вичерпаністю модернізму й початком нової доби. Студентські протести в Парижі були підтримані багатьма університетами Європи, а як результат світ визнав існування «молодіжної культури», яка, просякшись ідеєю вседозволеності, демонструвала суміш пошуків нової моралі та нового мистецтва, нового стилю життя.

Постмодерн, своєю чергою, декларуючи плюралізм, децентралізацію, фрагментарність, мультикультурність, мозаїчність, змушує переглянути уявлення про структуру молодіжної культури та проявлення естетичного начала в ній. Молодіжна культура – це урбаністична культура, що створена молодими людьми для себе. Молодь завжди прагнула закріпити найбільш важливі світоглядні смисли в яскравій

експресивній формі, які інколи не зрозумілі для основної маси людей у суспільстві, але які викликають у них інтерес.

Молодь, що організовується навколо спільної ідеї, досить часто проявляє схильність до створення нової естетичної реальності. Молодіжне середовище по-своєму осмислює естетичну картину світу, наповнює новими смислами старі поняття, такі як краса, художній смак, естетичний ідеал. Вона прагне змінити простір, в якому існує, але не просто змінити, а естетизувати його через призму зміни уявлень про прекрасне, гармонію, естетичний смак та інше.

Молодь, звільнившись від батьківського впливу, прагнула також звільнити себе від того способу життя, який пропонували їй батьки. Вона відмовлялась від класичного одягу, манер поведінки, а найголовніше від класичного стилю спілкування. Молодь прагнула відчутти свободу в усіх відношеннях, а тому почала створювати такі структури, зміст яких задовольняв усіх. Явище, яке в простонародді отримало назву «тусовка», – це оригінальний соціокультурний феномен, що не має собі аналогів. Як правило, тусовка не вписується в контури того, що прийнято визначати, як офіційна культура, оскільки вона не виникла в результаті розпаду офіційної культури та її інституцій. Протягом усього свого існування вона не отримала системи санкціонованих владою інституцій, влада не захотіла бачити в ній засіб власної репрезентації. Але водночас вона не зводилась лише до середовища андеграунду, який був альтернативою офіційній культурі. Не «впізнає» себе тусовка і в богемному середовищі – феномені, що виник ще у XIX столітті. Богема виникає як відповідь художнього середовища на тиск ринку та соціального замовлення, що також яскраво виявилось у 70-80-х рр.; тоді ж ця богема організовує свій внутрішній, опозиційний комерційному, «символічний ринок», де циркулюють абсолютні цінності [5, с. 39]. Тусовка ж навпаки, гіпотетично вона завжди була відкрита ринку; вона перебуває в стані перманентного очікування покупця і покровителя. Постмодерне явище – тусовка – стало ніби протиставленням модерним типам зв'язку, на кшталт масонських лож. Постмодерна тусовка – це постраціональний тип спілкування та соціальних зв'язків, вона «розуміє» тільки те, що бачить, і забуває, як тільки вона випадає з її поля зору. Її специфіка полягає в тому, що вона позбавлена моральних імперативів і обов'язкових ритуалів, вона не знає опозиції, зради, її не можливо конструювати, її можна лише ігнорувати. Однак, якщо відбувається ігнорування тусовки, то тусовщик автоматично випадає з цього середовища, бо тусовка – це більше ніж просто спілкування, це спосіб життя. Спочатку вона виникає як

спонтанний, вільний вибір окремих індивідів. Їх ніхто не примушував до цього, вона виникає як зустріч. Але в період свого існування тусовка не спроможна сформувати інституціональних елементів, бо, виникнувши на руїнах культурних інституцій, тусовка стала тим відкритим простором, на якому зустрічались люди, що були вільними від будь-яких зобов'язань перед минулим і повністю відкриті майбутньому. Зважаючи на те, що зустріч у тусовці позбавлена будь-якого ідеологічного забарвлення, вона приречена завжди бути у сфері міжособистісних стосунків – «face-on-face» relations [4, с. 36].

Для входження в тусовку не потрібно володіти ніякими особливими апіорними якостями, професійним чи соціальним статусом тому, що тусовка – це не дворянське зібрання, не Академія «безсмертних» і не мафія. Для того, щоб бути в тусовці, потрібно в певний час з'явитися в певному місці. І коли у 70-80-ті роки це явище широко поширилося, то успішним тусовщиком вважався той, хто за мінімум часу встигав відвідати максимум тусовок. Структура тусовки далека від жорсткої традиційної культури. І цей факт є цілком нормальним тому, що сама епоха Постмодерну побудована на ігноруванні порядку, статичності. У зв'язку з тим, що тусовка не об'єднана ідеологічною солідарністю, то її стабільність і постійність гарантована на психологічному рівні: люди зустрічаються лише тому, що їм хочеться бути разом, ділитися думками про якусь проблему або просто помовчати. Спільними зусиллями вони створюють таку атмосферу, яка їм необхідна, яка їм подобається, а не така, що нав'язується для молоді. Основним для тогочасної тусовки було те, що в соціології М. Мафезалі назвав *reliance* – взаємна довіра, згода. Однак, з іншого боку, відмінність тусовки від більшості емоційних об'єднань в тому, що вона не вичерпується завданням облаштування теперішнього, а звернена до потенціальності свого існування. У зв'язку з тим, що тусовка – це персоналізоване середовище, у ньому не може бути загального проекту, бо тоді в ній втрачиться взаємна довіра і вона заповниться ідеологією «спільної справи» [40, с. 94]. Але тусовка – це найбільш явний симптом постідеологічної культури, а для неї немає нічого більш архаїчного і віджитого, як категорія «спільної думки», яка всіляко ігнорувалась молодим поколінням. Наприкінці 80-х років розуміння тусовки почали теоретично обґрунтовувати, а згодом під ним розуміли:

- а) групу, компанію, тобто певне коло спілкування (моя тусовка);
- б) місце для спілкування і зустрічей (зустрітися на тусовці);
- в) стиль спілкування, що визначає специфіку молодіжного середовища: відсутність чіткого регламенту і структури.

Самоназва тусовки та її атрибутики зазвичай визначається спільними символами, навколо якого вона консолідується. У ролі такого символу може виступати атрибут (наприклад, довге волосся), особистість (рок-ідол), ідеологія чи практика (автостоп, рольові ігри, медитація). Ядром об'єднання груп і спрямовування молодіжної культури може бути самодіяльна активність. Так, на цій основі сформувався рух дігерів – «дослідників» підземних комунікацій у великих містах, а також шукачів та чорних слідопитів, що розшукують і колекціонують зброю і атрибутику часів Другої світової війни. Також ядром консолідації може бути художня діяльність, що служить основою формування андеграундної богеми і різних андеграундних тусовок. Культова практика чи втілюючи її культова особистість (інколи це може бути літературний твір, наприклад, книга Дж. Р. Толкієна) фактично грає роль загального символу, що лежить в основі консолідації групи, визначаючи світосприйняття, світовідчуття її членів. Саме тому тусовку можна визначити як символічне середовище. Проте тусовка позбавлена інституціонального контексту, а на зустріч приходять заради самої зустрічі. Немає тут нічого трансцендентного. Час тусовки – це не темпоральність шедевра, тобто час музею, історії, а час – тут і зараз. «Твір» в тусовці вичерпується із завершенням зустрічі, а тому він позбавлений ринкової ціни. Розуміння мистецтва в тусовці – це чинник, який консолідує середовище і не знає інших естетичних форм, як естетизація самої взаємодії. Стосунки в тусовці не терплять рівня «привіт-бувай», спілкування повинне бути опоетизоване. Самоорганізація і самовідтворення тусовки можливе в трьох основних формах, звідси тусовка знає три основні форми поезики.

Перша – це поезика атрактивної взаємодії. Така поезика передбачає, що зустріч молоді відбувається через прагнення прилучитися до подій, що відбуваються в задалегідь визначеному місці, у якому відчувається ескалація атрактивності та спонукання до безпосередньої участі. Така взаємодія задає темпоральний ритм тусовці, визначаючи регулятивність її відтворення. Такі тусовки відбуваються на передодні мітингів, актів протесту.

Друга можлива для тусовки поезика – це поезика катастрофічної взаємодії. На цей раз зустріч виправдана прилученням до певної події, що за своїм характером непередбачувана і надзвичайна. Вона відбувається в несподіваних місцях, за межами традиційного місця тусовки. Як правило, такі події порушують звичне «життя» тусовки, вони будуються на провокаційних діях, які штучно сприяють виходу тусовки за межі звичайного тусовочного середовища. Основна функ-

ція цієї поетики – конструктивна, що передбачає за будь-яких обставин залишатися тусовкою, якщо відсутні межі звичного середовища. Таку ситуацію можна порівняти з нормами культури, бо вони набиратимуть свій «нормальний вигляд» тільки після того, як зазнають катастрофи.

Третя поетика тусовки – це поетика конфіденційної взаємодії: тут йдеться про зустрічі, на яких відчувається прагнення до закритого та інтенсивного, так звані «закриті тусовки». Їхній темпоральний ритм навмисно призупинявся, позбавлявся зовнішньої акцентуації. Така взаємодія відбувається в результаті вольового, ломаючого природного перебігу подій. Мета таких зустрічей – обговорення специфіки художнього виробництва. Прикладом такого середовища – є молодь, що розмальовувала стіни у багатих та елітних будинках. Як правило, це антивоєнні гасла, гасла-заклики до дій. Кожна з цих поетик була притаманна для певного молодіжного середовища, але дуже часто вони поєднувалися, що робило тусовку моднішою, оскільки до неї залучалась більша кількість людей. Отже, бачимо відмову від вербалізації стосунків у термінах загальноприйнятої культури, що є виявом бунту. Тусовка виникла як спроба створити альтернативні форми стосунків, а тому і наділялась вона специфічними функціями, які б відповідали її внутрішнім переконанням.

Перша функція – уніфікація сленгу та символічних кодів різних тусовок, коли формується загальний код, який дозволяє спілкуватися, робить можливі безпосередні контакти, переходи, об'єднання. Існування такого коду, а також норм спілкування, що визначаються поняттям «тусоватись», і тип угруповань, що відомі під назвою «тусовка», дозволяє говорити про молодіжну субкультуру як надгрупову цілісність.

Друга функція – соціалізація, залучення нових вікових когорт молоді до субкультурних традицій та норм. Саме на спільних територіальних, не спеціалізованих за родом інтересів, неофіти засвоюють стиль поведінки і сленг, вчать орієнтуватись у калейдоскопі ідейних течій, мовних кліше, поведінкових моделей атрибутів та символів, що поширені в середовищі молодіжної культури; іншими словами, засвоюють її загальний фонд. Через централізацію тусовки вони інтегруються в те чи інше спеціалізоване середовище.

Із зазначаного можна дійти висновку, що тусовки об'єднані не практикою, а місцем, де знаходяться представники різних молодіжних течій, грають важливу роль у консолідації молодіжної субкультури як єдиного цілого:

а) шляхом синхронної уніфікації її культурних кодів (сленгу, символіки та її трактування);

б) шляхом діахронної трансляції. Система тусовок, таким чином, організовується в структуру, що нагадує «квітку»: велика кількість угруповань об'єднується навколо спільного комунікативного ядра [3, с. 67]. Поставши як дозвіллене явище, тусовка сприяє розвитку певної спільноти молодіжної культури, зуміла плавно влитись у загальний контекст культури і стати невід'ємною складовою її символіки та атрибутики, яка допомагає ідентифікувати її учасників. Тусовка як альтернативне явище молодіжної культури, що набуло поширення в Європі на початку 90-х років, сьогодні здобула друге дихання. Саме тусовка стала місцем зібрання і консолідації молоді з різними політичними, етичними, релігійними переконаннями, адже саме така молодь сприяє демократичному становленню будь-якої дежави.

Література:

1. Гуревич П. С. Субкультура // Культурология. XX век. Энциклопедия. – СПб., 1998. – Т. 2. – 322 с.
2. Мангейм К. Девіантна поведінка як підґрунття винекниння субкультур / К. Мангейм. – К.: Освіта, 1999. – 176 с.
3. Маузер М. Новое поколения / М. Маузер. – М.: Знания, 2002. – 234 с.
4. Словник іншомовних слів / За ред. О. С. Мелб'гичика. – К.: Європ. ун-т, 2007. – 57 с.
5. Featherstoune M. Global Culture: An Introduction // Global Culture. Nationalism, Globalization and Modernity. – London: Sage, 1990.